অনিল ফুকন

বনাম

অসম চৰকাৰ

১৭ মাৰ্চ, ১৯৯৩

(ন্যায়াধীশ ড. এছ. আনন্দ আৰু এন.পি. সিং)

ভাৰতীয় দণ্ডবিধি, ১৮৬০:

ধাৰা ৩০২ আৰু ৩৪-আপীলকাৰী আৰু তেওঁৰ ভাতৃদ্বয়ে মৃতকৰ ওপৰত আঘাত কৰা- ঋণ পৰিশোধৰ সন্দৰ্ভত আপীলকাৰী আৰু মৃতকৰ মাজত গালি-গালাজ কৰাৰ পিছত আক্ৰমণ কৰা হয়- মৃতকক মাত্ৰ এজন ব্যক্তিয়ে আক্ৰমণ কৰা বুলি তত্ত্বৰ সৈতে সামঞ্জস্যপূৰ্ণ চিকিৎসা প্ৰমাণ- একমাত্ৰ প্ৰত্যক্ষদৰ্শীৰ সাক্ষ্যৰ ভিত্তিত দোষী সাব্যস্ত কৰিব পাৰি নেকি-কয়, অভিযুক্ত সন্দেহৰ লাভৰ অধিকাৰী।

গোচৰীয়া পক্ষই অভিযোগ কৰে যে আপীলকাৰীয়ে মৃতকৰ পৰা ৪৫০ টকাৰ ধন ঋণ লৈ দুখন হেণ্ড নোট প্ৰদৰ্শক- ৭ আৰু প্ৰদৰ্শক-৮, জাৰী কৰি ২১.৩.১৯৭৬ তাৰিখে ধন ঘূৰাই দিয়াৰ প্ৰতিশ্ৰুতি দিছিল। উক্ত তাৰিখত মৃতকজনে তেওঁৰ ভতিজা, সাক্ষী ৩ৰ সৈতে আপীলকাৰীৰ গাঁওলৈ গৈছিল আৰু তেওঁ দেৰি হোৱাত ৩ নং সাক্ষীয়ে লগত টৰ্চ লাইট লৈ এটা লৈ আগবাঢ়ি যায়। আপীলকাৰীৰ ঘৰৰ পৰা মৃতকৰ ঘৰৰ দূৰত্ব আছিল প্ৰায় এক ফাৰ্লং। আপীলকাৰী নিজৰ ঘৰৰ সন্মুখৰ পথাৰত উপস্থিত আছিল আৰু টকা ঘূৰাই দিবলৈ কিয় অহা নাই বুলি সোধাত তেওঁ তেওঁলোকক তাত ৰৈ থাকিবলৈ কৈ নিজৰ ঘৰৰ ফালে আগবাঢ়ি গৈছিল। বহু সময় ধৰি আপীলকাৰী ঘূৰি নহাত, সাক্ষী নং-৩ৰ সৈতে মৃত ব্যক্তিজনে আপীলকাৰীৰ ঘৰৰ ফালে আগবাঢ়িল গৈছিল, তেতিয়া তেওঁলোকে তেওঁক আৰু তেওঁৰ দুজন ভাতৃক বিভিন্ন ধৰণ অস্ত্ৰ-সস্ত্ৰসহ তেওঁলোকৰ ফালে আহি থকা দেখিলে, এজনৰ হাতত এডাল চাবুল আছিল আৰু বাকীসকলৰ হাতত বেঁকা দা আৰু কুপি দা আছিল। ৩ নং সাক্ষীয়ে আপীলকাৰী আৰু তেওঁৰ ভাতৃসকলৰ পৰা কিছু বিপদৰ আশংকা কৰে, কিন্তু খূৰাকে তেওঁক কলে যে যিহেতু তেওঁলোকে

কোনো ভুল কৰা নাই, গতিকে তেওঁলোকে কোনো আক্রমণৰ ভয় কৰাৰ প্রয়োজন নাই। মৃতক আৰু ৩ নং সাক্ষীৰ ওচৰলৈ আহি এজন ভাতৃয়ে চাবুলেৰে আঘাত কৰে, আনহাতে বাকী দুজন ভাতৃয়ে তাৰ পিছত মৃতকক আক্রমণ কৰে। ৩ নং সাক্ষীয়ে মৃতকজনক তেওঁৰ ঘৰৰ ফালে টানি লৈ যায় আৰু অভিযুক্তক তেওঁক আক্রমণ নকৰিবলৈ অনুৰোধ জনায়। খূৰাকৰ অনুৰোধত ৩ নং সাক্ষীয়ে নিজৰ ঘৰলৈ পলাই গৈ মৃতকৰ পত্নীক খবৰ দিলে আৰু ৪ নং সাক্ষীকো এই ঘটনাৰ কথা বৰ্ণনা দিলে। মৃতকৰ পত্নীয়ে ৬ নং সাক্ষীৰ ওচৰলৈ গৈছিল আৰু ৩ নং সাক্ষীয়ে তেওঁক কি বেয়া কথা কৈছিল সেই কথা কোৱাৰ পিছত তেওঁক লগত সংঘটিত হোৱা ঠাইলৈ যাবলৈ অনুৰোধ কৰিছিল। ঘটনা সংঘটিত হোৱা স্থানত উপস্থিত হোৱাৰ লগে লগে তেওঁলোকে তেওঁক তাত আঘাতৰ সৈতে পৰি থকা দেখিলে তেতিয়া কিন্তু তেওঁ জীয়াই আছিল। ইয়াৰে দুজন সাক্ষীয়ে এখন গৰু গাড়ী আনিছিল আৰু সাক্ষী নং ৭ য়ে কিছু কষ্টেৰে মৃতদেহটো তুলি লৈ নিজৰ ঘৰলৈ আনি বাৰাণ্ডাত ৰাখিছিল। অৱশ্যে কোনো ধৰণৰ চিকিৎসা প্ৰদান কৰাৰ পূৰ্বে নিশাই আঘাতপ্ৰাপ্ত হৈ মৃত্যুক সাৱটি লয় লোকজনে।

২ নং সাক্ষীয়ে নিশা ১২.৩০ বজাত থানাত এই এফ আই আৰ দাখিল কৰে । তদন্তৰ সময়ত অভিযুক্তৰ ঘৰৰ পৰা কুঠাৰকে ধৰি কিছু অস্ত্ৰ জব্দ কৰা হয় আৰু সেইদিনা সন্ধিয়া ৬.৪৫ বজাত এজন ভায়েকক গ্ৰেপ্তাৰ কৰা হয় আৰু বাকী দুজন ভায়েকে পিছত আদালতত আত্মসমৰ্পণ কৰে। তদন্তকাৰী বিষয়াই ঘটনা সংঘটিত হোৱা স্থানৰ মানচিত্ৰ প্ৰস্তুত কৰি মৃতদেহটো মৰণোত্তৰ পৰীক্ষাৰ বাবে প্ৰেৰণ কৰে। আপীলকাৰীৰ ভাতৃদ্বয়ৰ সৈতে মৃতকৰ হত্যাৰ বাবে ভাৰতীয় দণ্ডবিধিৰ ধাৰা ৩০২/৩৪ৰ অধীনত অপৰাধৰ বিচাৰ চলিছিল আৰু সত্ৰ ন্যায়াধীশে উক্ত অপৰাধৰ বাবে তিনিওজন ভাতৃক দোষী সাব্যস্ত কৰি আজীৱন কাৰাবাস শাস্তি প্ৰদান কৰিছিল।

তিনিওজন ভাতৃৰ আপীলত উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ খণ্ড বিচাৰপীঠে তিনিওজনৰ দোষী সাব্যস্ত আৰু শাস্তি বজাই ৰাখিছিল।

কেৱল এজন আবেদনকাৰীৰ ক্ষেত্ৰত এই এছ্. এল. পি. অনুমতি দিয়া হৈছিল আৰু জাননী জাৰি কৰা হৈছিল।. দ্বিতীয় আবেদনকাৰীৰ এছ্.এল.পিৰ বৰ্খাস্ত কৰা হৈছিল আৰু তৃতীয় ভাতৃয়ে কোনো আবেদন দাখিল কৰা নাছিল।

আপীলৰ অনুমতি দি আৰু আপীলকাৰীক দোষমুক্ত কৰি, এই আদালতে কয়-

১) দোষী সাব্যস্ত কৰাটো এজন প্ৰত্যক্ষদৰ্শীৰ সাক্ষ্যৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি হ'ব পাৰে আৰু ইয়াৰ বিপৰীতে কোৱা কোনো আইনৰ শাসন বা প্ৰমাণ নাই যদিহে একমাত্ৰ প্ৰত্যক্ষদৰ্শীয়ে নিৰ্ভৰযোগ্যতাৰ পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হয়। যেতিয়ালৈকে একক প্ৰত্যক্ষদৰ্শীজন সম্পূৰ্ণ নিৰ্ভৰযোগ্য সাক্ষী হয় তেতিয়ালৈকে আদালতে কেৱল তেওঁৰ সাক্ষ্যৰ ওপৰত দোষী সাব্যস্ত কৰাত কোনো অসুবিধা নাপায়। অৱশ্যে, য'ত একক চকু-সাক্ষী এজন সম্পূৰ্ণ নিৰ্ভৰ যোগ্য সাক্ষী বুলি ধৰা নপৰে, এই অৰ্থত যে কিছুমান পৰিস্থিতি আছে যিয়ে দেখুৱাব পাৰে যে তেওঁৰ গোচৰৰ প্ৰতি আগ্ৰহ থাকিব পাৰে, তেতিয়া আদালতে সাধাৰণতে দোষী সাব্যস্ত কৰাৰ আগতে তেওঁৰ সাক্ষ্যৰ কিছু স্বতন্ত্ৰ সমৰ্থন আৰু বস্তুগত বিশেষত্বৰ ওপৰত জোৰ দিয়ে । যেতিয়া আদালতে একক প্ৰত্যক্ষদৰ্শীজন সম্পূৰ্ণ অবিশ্বাস্য সাক্ষী বুলি গম পায় তেতিয়াহে তেওঁৰ সাক্ষ্য সম্পূৰ্ণৰূপে পেলাই দিয়া হয় আৰু কোনো পৰিমাণৰ সমৰ্থনে সেই দোষটো নিৰাময় কৰিব নোৱাৰে। [৩৯৩ ই-এফ)

২) এই গোচৰটোত, চিকিৎসাৰ প্ৰমাণ এই তত্ত্বৰ সৈতে সামঞ্জস্যপূৰ্ণ যে মৃতকক কেৱল এজন ব্যক্তিয়েহে আক্ৰমণ কৰিছিল আৰু গোচীয়া পক্ষই অভিযোগ কৰা ধৰণে তিনিওজন ভাতৃয়ে নহয়। গতিকে, কেৱল অভিযুক্ত মহেন্দ্ৰই মৃতকজনক আঘাত কৰাৰ সম্ভাৱনা নুই কৰিব নোৱাৰি। হয়তো অনিলৰ ঘৰৰ পৰা প্ৰদৰ্শক- ৭ আৰু প্ৰদৰ্শক- ৮ দুয়োটা বণ্ড উদ্ধাৰৰ বাবেই তেওঁক জড়িত কৰা হৈছিল।(৩৯৫জি)

৩/ কাজিয়াখনৰ উৎপত্তি সম্পূৰ্ণ অস্পষ্ট, আৰু গোচৰীয়া পক্ষইও কাজিয়াখনৰ উৎপত্তিৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰা নাই। আনকি বিচাৰ বিভাগৰ ক্ষেত্ৰতো নহয় যে আনকি অনিলে ঋণ পৰিশোধ কৰিবলৈ অস্বীকাৰ কৰিছিল বা অনিল আৰু মৃতকৰ মাজত গালি-গালাজৰ আদান-প্ৰদান হৈছিল যেতিয়া পিছৰজনে তেওঁৰ পৰা ঋণ পৰিশোধ কৰিবলৈ দাবী জনাইছিল। [৩৯৫ এইচ, ৩৯৬এ]।

৪) গোচৰীয়া পক্ষৰ প্ৰমাণৰ দুৰ্বলতাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি স্বতন্ত্ৰ সমৰ্থন বিচাৰি নোযোৱাকৈ একমাত্ৰ প্ৰত্যক্ষদৰ্শী ৩ নং সাক্ষীৰ সাক্ষ্যৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰাটো নিৰাপদ নহব আৰু

ইতিমধ্যে লক্ষ্য কৰা মতে; গোচৰটো বা আপীলকাৰীৰ মহেন্দ্ৰৰ ভাতৃৰ দৰে নহয়, গোচৰীয়া পক্ষই আগবঢ়োৱা সমৰ্থন অনিল আপীলকাৰীৰ জড়িততাৰ ক্ষেত্ৰত ঋণাত্মক চৰিত্ৰৰ। (৩৯৬৮)

৫) আপীলকাৰীক, সন্দেহৰ সুবিধা লাভ কৰাৰ অধিকাৰী বুলি ধৰা হৈছিল আৰু তেওঁক সেই সুবিধা প্ৰদান কৰা হৈছিল, ধাৰা ৩০২/৩৪ আই পি চিৰ অধীনত অপৰাধৰ বাবে তেওঁৰ দোষী সাব্যস্ত কৰা আৰু শাস্তি বাতিল কৰা হয়। [৩৯৬ চি]

ফৌজদাৰী আপীল অধিকাৰক্ষেত্ৰ: ফৌজদাৰী আপীল নং. ৭৫৭/১৯৮৫ ।

গৌহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ ফৌজদাৰী আপীল নং ১১/১৯৭৯ ত ৬.১১.১৯৮৪ তাৰিখে দিয়া ৰায় আৰু আদেশৰ পৰা।

সুনীল কুমাৰ জৈন, পি. ডি. ত্যাগী আৰু বিজয় হান্সাৰিয়া আপীলকাৰীৰ হৈ।

এছ.কে. নণ্ডী প্ৰতিবাদকাৰীৰ হৈ ।

আদালতৰ ৰায়দান প্ৰদান কৰে ন্যায়াধীশ ড০ আনন্দই।

১৯৭৬ চনৰ ২১.৩.১৯৭৬ তাৰিখে নিশা প্ৰায় ৮ বজাত তৃণায়ণ চন্দ্ৰ বৰুৱাক হত্যা কৰাৰ অভিযোগত অনিল ফুকন আৰু তেওঁৰ ভাতৃ মহেন্দ্ৰ ফুকন আৰু জোজনেশ্বৰ ফুকনৰ বিৰুদ্ধে আই.পি.চি.ৰ ধাৰা ৩০২/৩৪ অনুসৰি বিচাৰ চলিছিল। বিদ্বান সত্ৰ ন্যায়াধীশে উক্ত অপৰাধৰ বাবে তিনিওজন ভাতৃকে দোষী সাব্যস্ত কৰি প্ৰত্যেককে আজীৱন কাৰাদণ্ডৰ শাস্তি প্ৰদান কৰে। গৌহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়ত দোষী সাব্যস্ত কৰা আৰু শাস্তিৰ বিৰুদ্ধে তিনিওজন ভাতৃয়ে আপীল কৰিছিল। সেই আদালতৰ এখন খণ্ড বিচাৰ পীঠে ৬.১১.১৯৮৪ তাৰিখৰ ৰায়দানত তিনিওজনকে দোষী সাব্যস্ত কৰি আৰু শাস্তি দিয়াতো সমৰ্থন কৰিছিল। এটা মহেন্দ্ৰ নাথ ফুকন, আৰু অনিল ফুকনে বিশেষ অনুমতি আবেদন (ফৌজদাৰী) নং ৫৬১/৮৫, ২০১৬

কৰিছিল, তৃতীয় ভাতৃ জোজনেশ্বৰে অৱশ্যে কোনো বিশেষ অনুমতি আবেদন দাখিল কৰা নাছিল। ২.৯.১৯৮৫ তাৰিখে মহেন্দ্ৰ নাথ ফুকনৰ বিশেষ অনুমতি আবেদন খাৰিজ কৰা হয়, আনহাতে অনিল ফুকনৰ সন্দৰ্ভত আবেদনত জাননী জাৰি কৰা হয়। পৰৱৰ্তী সময়ত ২৯.১০.১৯৮৫ তাৰিখে অনিল ফুকনক বিশেষ অনুমতি প্ৰদান কৰা হয় আৰু ২৯.৪.১৯৮৬ তাৰিখে অসমৰ গোলাঘাটৰ মুখ্য ন্যায়িক দণ্ডাধীশৰ সন্তুষ্টিত জামিনত মুকলি কৰি দিয়াৰ নিৰ্দেশো দিয়া হয়। গতিকে আমি, এই পৰ্যায়ত কেৱল অনিল ফুকনৰ বিশেষ অনুমতিৰ দ্বাৰা কৰা ফৌজদাৰী আপীলৰ কথাহে কম ।

চমুকৈ, কবলৈ গলে গোচৰটো হ'ল যে আপীলকাৰী অনিল ফুকনে মৃত ত্ৰিনয়ন চন্দ্ৰ বৰুৱাৰ পৰা ৪৫০ টকা ধাৰ লৈছিল আৰু ২১.০৩.১৯৭৬ তাৰিখে টকাখিনি পৰিশোধ কৰাৰ প্ৰতিশ্ৰুতি দি প্ৰদৰ্শক-৭ আৰু প্ৰদৰ্শক-৮ নামৰ দুখন হাতৰ নোট কাৰ্যকৰী কৰিছিল। অৱশ্যে তেওঁ সেই ধন ঘূৰাই নিদিলে। ২১.৩.১৯৭৬ তাৰিখে মৃত ব্যক্তিজনে তেওঁৰ ভতিজা অজয় বৰুৱা সাক্ষী নং ৩ৰ সৈতে আপীলকাৰীৰ গাঁওলৈ ৰাওনা হয় আৰু দেৰি হোৱাৰ বাবে ৩ নং সাক্ষী অজয় বৰুৱাই লগত টৰ্চ লাইট এটা লৈ আহিল। আপীলকাৰীৰ ঘৰৰ পৰা মৃতকৰ ঘৰৰ দূৰত্ব প্ৰায় এক ফাৰ্লং। অনিল আপীলকাৰীয়ে নিজৰ ঘৰৰ সন্মুখৰ পথাৰত উপস্থিত আছিল আৰু টকা ঘূৰাই দিবলৈ কিয় অহা নাই বুলি সোধাত তেওঁ তেওঁলোকক তাত ৰৈ থাকিবলৈ কলে আৰু নিজৰ ঘৰৰ ফালে গুচি গল। পিছত বহু সময় ধৰি অনিল ঘূৰি নহাত ৩ নং অজয় সাক্ষীসহ মৃত ব্যক্তিজনে আপীলকাৰীৰ ঘৰৰ ফালে আগবাঢ়িল তেতিয়া তেওঁলোকে তিনিওজন ভাতৃকে বিভিন্ন ধৰণে অস্ত্ৰধাৰী কৰি তেওঁলোকৰ ফালে আহি থকা দেখিলে। মহেন্দ্ৰৰ হাতত চিপৰাং আছিল আৰু জোজনেশ্বৰৰ হাতত বেঁকা দা আৰু অনিলৰ হাতত কুপি দা আছিল। ৩ নং সাক্ষী আজয়য়ে আপীলকাৰী আৰু তেওঁৰ ভাতৃসকলৰ পৰা কিছু বিপদৰ আশংকা কৰে কিন্তু খূৰাকে তেওঁক

কলে যে যিহেতু তেওঁলোকে কোনো ভুল কৰা নাই, গতিকে তেওঁলোকে কোনো আক্ৰমণৰ ভয় কৰাৰ প্ৰয়োজন নাই। মৃতক আৰু সাক্ষী নং ৩ আজয়ৰ ওচৰলৈ প্ৰথমে অহা মহেন্দ্ৰই তৃণয়ণৰ মূৰত চিপৰাঙেৰে আঘাত কৰে, বাকী দুজন ভাতৃয়েও তাৰ পিছত মৃতকক আক্ৰমণ কৰিছিল। ৩ নং সাক্ষী অজয়ে মৃতকজনক নিজৰ ঘৰৰ ফালে টানি লৈ যায় আৰু অভিযুক্তক আক্ৰমণ নকৰিবলৈ অনুৰোধ জনায়। খূৰাকৰ অনুৰোধত ৩ নং সাক্ষী অজয়ে নিজৰ ঘৰলৈ পলাই গৈ মৃতৰ পত্নী সাক্ষী নং ৫ দেবাযানী বৰুৱাৰক, ঘটনাৰ খবৰ দিয়ে। তেখেতে ৪ নং সাক্ষী বিজয় বৰুৱাৰ ওচৰতো এই ঘটনাৰ বৰ্ণনা কৰিছিল । মৃতকৰ পত্নীয়ে ৬ নং সাক্ষী পুনাৰাম গগৈৰ ওচৰলৈ গৈছিল আৰু ৩ নং সাক্ষী অজয়ে কি কৈছিল সেই কথা কোৱাৰ পিছত তেওঁক ঘটনা সংঘটিত হোৱা ঠাইলৈ তেওঁৰ লগত যাবলৈ অনুৰোধ কৰিছিল। ঘটনা সংঘটিত হোৱা স্থানত উপস্থিত হোৱাৰ লগে লগে তেওঁলোকে তৃণয়নক জখমী হৈ তাতে পৰি থকা দেখিলে যদিও তেওঁ তেতিয়াও জীয়াই আছিল। সাক্ষী বিজয় আৰু অজয়ে সাক্ষী নং ৭ সভাৰম বৰাৰ পৰা এখন গৰু গাড়ী আনিছিল আৰু কষ্টেৰে তৃণয়নৰ মৃতদেহটো তুলি লৈ নিজৰ ঘৰলৈ আনি বাৰাণ্ডাত ৰাখিলে। অৱশ্যে কোনো ধৰণৰ চিকিৎসা সাহায্য প্ৰদান কৰাৰ পূৰ্বে নিশাই তেওঁ মৃত্যুক সাৱটি লয় । এফ আই আৰ ২ নং সাক্ষী সুৰেন্দ্ৰ নাথ গগৈয়ে পিছদিনা দুপৰীয়া ১২.৩০ বজাত গোলাঘাট থানাত দাখিল কৰে। তদন্তৰ সময়ত মহেন্দ্ৰ অভিযুক্তৰ ঘৰৰ পৰা কুঠাৰসহ কিছু অস্ত্ৰ জব্দ কৰা হয়। সেইদিনা প্ৰায় ৬.৪৫ বজাত মহেন্দ্ৰক গ্ৰেপ্তাৰ কৰা হয় । আন দুজন ভাতৃ অনিল আৰু জোনেশ্বৰে পৰৱৰ্তী সময়ত আদালতত আত্মসমৰ্পণ কৰে । তদন্তকাৰী বিষয়াই ঘনাস্থলীৰ মেপ প্ৰস্তুত কৰি মৃতদেহটো মৰণোত্তৰ পৰীক্ষাৰ বাবে প্ৰেৰণ কৰে। মৰণোত্তৰ পৰীক্ষাত মৃত লোকজনৰ মূৰত এটা ফুলা আৰু উৰুৰ ভিতৰৰ অংশত আঘাতৰ উপৰিও দুটাকৈ ছিদ্ৰ কৰা আঘাত পোৱা বুলি জানিব পৰা গৈছে। অভিযুক্তক অপৰাধৰ

সৈতে সংযোগ কৰিবলৈ তদন্তকাৰী বিষয়াই মুঠতে ১২ জন সাক্ষীক পৰীক্ষা কৰিছিল।

এই গোচৰটো মূলতঃ এজন প্ৰত্যক্ষদৰ্শী নং ৩ আজয়ৰ সাক্ষ্যৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। দৰাচলতে, দোষী সাব্যস্ত হোৱাটো এজন চকুৰ সাক্ষীৰ সাক্ষ্যৰ ওপৰত আধাৰিত হ'ব পাৰে আৰু আইনৰ কোনো নিয়ম বা প্ৰমাণ নাই যিয়ে ইয়াৰ বিপৰীতে কয় যদিহে একমাত্ৰ সাক্ষীজনে নিৰ্ভৰযোগ্যতাৰ পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হয়। যেতিয়ালৈকে একক প্ৰত্যক্ষদৰ্শীজন সম্পূৰ্ণ নিৰ্ভৰযোগ্য সাক্ষী হয় তেতিয়ালৈকে আদালতে কেৱল তেওঁৰ সাক্ষ্যৰ ওপৰত দোষী সাব্যস্ত হোৱাৰ কোনো অসুবিধা নাপায়।

কিন্তু যত একক প্ৰত্যক্ষদৰ্শীজনক সম্পূৰ্ণ নিৰ্ভৰযোগ্য সাক্ষী হিচাপে পোৱা নাযায়, এই অৰ্থত যে কিছুমান পৰিস্থিতি আছে যিয়ে দেখুৱাব পাৰে যে তেওঁৰ বিচাৰত স্বাৰ্থ থাকিব পাৰে, তেন্তে আদালতে সাধাৰণতে তেওঁৰ কিছুমান স্বতন্ত্ৰ সমৰ্থনৰ ওপৰত জোৰ দিয়ে দোষী সাব্যস্ত হোৱাৰ আগতে বস্তুগত বিশেষভাৱে সাক্ষ্য দিব লাগে। অৱশ্যে, য'ত একক চকুৰ সাক্ষী এজন সম্পূৰ্ণ নিৰ্ভৰযোগ্য সাক্ষী বুলি ধৰা নপৰে, এই অৰ্থত যে কিছুমান পৰিস্থিতি আছে যিয়ে দেখুৱাব পাৰে যে তেওঁৰ গোচৰৰ প্ৰতি আগ্ৰহ থাকিব পাৰে, তেনেহ'লে আদালতে সাধাৰণতে দোষী সাব্যস্ত হোৱাৰ আগতে তেওঁৰ সাক্ষ্যৰ কিছু স্বতন্ত্ৰ প্ৰমাণৰ ওপৰত জোৰ দিয়ে, বস্তুগত বিৱৰণত। যেতিয়া আদালতে একক প্ৰত্যক্ষদৰ্শীজন সম্পূৰ্ণ অবিশ্বাস্য সাক্ষী বুলি গম পায় তেতিয়াহে তেওঁৰ সাক্ষ্য সম্পূৰ্ণৰূপে অৱজ্ঞা কৰা হয় আৰু কোনো ধৰণৰ সমৰ্থনে সেই দোষটো নিৰাময় কৰিব নোৱাৰে। এই নিৰ্ধাৰিত নীতিসমূহৰ আধাৰত আমি সাক্ষী নং ৩ আজয়ৰ সাক্ষ্য পৰীক্ষা কৰিম।

সাক্ষী নং ৩ আজয় নিজে কোৱা মতে মৃতকৰ ভতিজা। তেখেতে মৃতকৰ লগত সংঘটিত হোৱা ঠাইলৈ গৈছিল যেতিয়া মৃতকজনে অনিল আপীলকাৰীৰ পৰা ঋণ আদায় কৰিবলৈ গৈছিল। এই সাক্ষী, সেয়েহে, মৃতকৰ আত্মীয় আৰু আগ্ৰহী সাক্ষী। অৱশ্যে মৃতকৰ সৈতে কেৱল সম্পৰ্কই তেওঁৰ সাক্ষ্য বাতিল কৰাৰ কোনো ভিত্তি নহয়, যদিহে অন্যথা ইয়াক নিৰ্ভৰযোগ্য আৰু বিশ্বাসযোগ্য বুলি ধৰা পৰে। স্বাভাৱিক পৰিস্থিতিত ঘনিষ্ঠ সম্পৰ্কই হব শেষ ব্যক্তি যিয়ে নিজৰ খূৰাকৰ প্ৰকৃত আক্ৰমণকাৰীক ৰেহাই দিব আৰু ভুৱা ব্যক্তিক জড়িত কৰিব। কিন্তু তেওঁ প্ৰকৃত আক্ৰমণকাৰীৰ লগতে কোনোবা নিৰীহ ব্যক্তিকো জড়িত কৰিব পাৰে বুলি কোৱাৰ সম্ভাৱনা নুই কৰিব নোৱাৰি আৰু সেয়েহে, বিবেচনাৰ বিষয় হিচাপে, আমি তেওঁৰ সাক্ষ্যৰ কিছু স্বতন্ত্ৰ সমৰ্থন বিচাৰিম, অপৰাধৰ সৈতে আপীলকাৰীৰ জড়িততাৰ বিষয়ে সিদ্ধান্ত ল'বলৈ। যিহেতু, ৩ নং আজয় সাক্ষীৰ আচৰণত কিছুমান সন্দেহজনক দিশ আছে, গতিকে প্ৰত্যক্ষ বা পৰিস্থিতিগত কোনো স্বতন্ত্ৰ সমৰ্থন অবিহনে তেওঁৰ প্ৰমাণ গ্ৰহণ কৰাটো নিৰাপদ নহব।

৩ নং সাক্ষী আজয়ৰ অস্বাভাৱিক আচৰণ যিটো ৰেকৰ্ডৰ পৰা আমাৰ দৃষ্টিগোচৰ হৈছে সেয়া হল যে যদিও ২১. ৩.১৯৭৬ তাৰিখে, প্ৰায় ৮ বজাত, ঘটনা সংঘটিত হোৱাৰ সময়ত তেওঁ মৃতকৰ সৈতে উপস্থিত আছিল, তেওঁ খূৰাকক আক্ৰমণৰ পৰা বচাবলৈ কোনো চেষ্টা কৰা নাছিল । তেওঁ তাত নাথাকিল, অৱশ্যে কয় যে তেওঁৰ মতে খূৰাকৰ পৰামৰ্শ মতে তেওঁ জীৱন ৰক্ষাৰ বাবে দৌৰিছিল। তেওঁ আৰু খূৰাক দুয়োজনেই নিৰস্ত্ৰ আছিল যদিও তেওঁক আক্ৰমণ কৰা হোৱা নাছিল। যদিও মহেন্দ্ৰই মৃতকক আক্ৰমণত কৰি আছিল, অনিল, যি অস্ত্ৰধাৰী আছিল বুলি অভিযোগ উঠিছে, তেওঁ ৩ নং সাক্ষী আজয়ক আক্ৰমণ কৰাৰ চেষ্টাও কৰা নাছিল, আনকি তেওঁক খেদি যোৱাও নাছিল। সাক্ষী নং ৩ আজয়ে নিজেই এফআইআৰ দাখিল কৰা নাছিল। অৱশ্যে তেওঁ সংঘটিত হোৱাৰ লগে লগে ৪ নং সাক্ষী, ৫ নং

সাক্ষী, ৭ নং সাক্ষী আৰু আনসকলক এই কাণ্ডৰ বিষয়ে তথ্য দি আক্ৰমণৰ ধৰণ আৰু আক্ৰমণকাৰীৰ নাম বৰ্ণনা কৰিছিল কিন্তু তেওঁ কিয় এফ আই আৰ দাখিল নকৰিলে সেই বিষয়ে তেওঁ উল্লেখ কৰা নাই। আদালতত দিয়া সাক্ষ্যত তেওঁ কয় যে মহেন্দ্ৰ অভিযুক্তই মৃতকৰ মূৰত চিপৰাঙেঁৰে আঘাত কৰাৰ পিছত আন অভিযুক্তসকলেও তেওঁক আক্ৰমণ কৰে। মৃতকৰ মৃতদেহৰ কোনটো অংশত, অনিল আৰু জোজনেশ্বৰে আঘাত কৰিছিল সেই বিষয়ে তেওঁ উল্লেখ কৰা নাই আৰু তেওঁলোকৰ কোনো এটা বিশেষ আঘাতৰ কথা নোকোৱাকৈ সাধাৰণ অস্পষ্ট বক্তব্য আগবঢ়াইছিল। যেতিয়া আমি চিকিৎসাৰ প্ৰমাণৰ ফালে চাওঁ, আমি দেখিবলৈ পাওঁ যে মৃত ব্যক্তিজনৰ মূৰত দুটা আঘাত হৈছিল আৰু শৰীৰৰ আন কোনো অংশত আন কোনো আঘাত হোৱা নাছিল। মুঠতে মৰণোত্তৰ পৰীক্ষাৰ প্ৰতিবেদনত চাৰিটা আঘাতৰ কথা উল্লেখ কৰা হৈছে। চিকিৎসকৰ মতে, বাকী দুটা আঘাত,পৰি যোৱাৰ ফলত হব পাৰে আৰু প্ৰকৃততে সেই আঘাতবোৰৰ প্ৰকৃতিৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি, যিবোৰ আন্তঃস্কেপুলাৰ অঞ্চলৰ পিঠিত ফুলা আৰু সোঁ উৰুৰ ভিতৰৰ দিশত ছিন্নভিন্ন ঘাঁৰ প্ৰকৃতিৰ, চিকিৎসা সাক্ষী, ডাঃ গণেশ চন্দ্ৰ বুঢ়াগোহাঁই, অৰ্থাৎ নং ১সাক্ষীৰ সৈতে একমত হোৱা সম্ভৱ যে সেই আঘাতবোৰ পৰি যোৱাৰ ফলত হব পাৰে আৰু অস্ত্ৰৰে আক্ৰমণৰ কোনো প্ৰত্যক্ষ আঘাতৰ চিন নাছিল। মূৰৰ দুয়োটা আঘাতৰ মাত্ৰা প্ৰায় একে জোখৰ। গতিকে এই দুয়োটা আঘাত মহেন্দ্ৰই চিপৰাঙৰ দ্বাৰা মৃতকক কৰাৰ সম্ভাৱনা নুই কৰিব নোৱাৰি, সাক্ষী নং ৩ৰ মতে মৃতকৰ মূৰত আঘাত কৰিছিল তাক নুই কৰিব নোৱাৰি। এই সন্দৰ্ভত এইটোও প্ৰাসংগিক হব যে তদন্তকাৰী বিষয়া, সাক্ষী নং ১১ অভিৰাম টায়েৰ সাক্ষ্য অনুসৰি চিপৰাঙৰ দৰে সকলো অস্ত্ৰ প্ৰদৰ্শক- এম ৫, এখন দা, এখন কুঠাৰ আৰু এটা হেণ্ড বেগ মহেন্দ্ৰৰ ঘৰৰ পৰা উদ্ধাৰ হৈছিল। ৩ নং সাক্ষী আৰু ২ নং সাক্ষীৰ সাক্ষ্যৰ পৰা আমি জানিব পাৰিছো যে তিনিওজন ভাতৃয়ে পৃথকে পৃথকে বাস কৰিছিল। আপীলকাৰী

অনিলৰ ঘৰৰ পৰা কোনো উদ্ধাৰ হোৱা নাছিল। তেওঁৰ ঘৰৰ পৰা জব্দ কৰা মাথোঁ প্ৰদৰ্শক-৭ আৰু প্ৰদৰ্শক-৮, মৃতকক ঋণ পৰিশোধ কৰাৰ প্ৰতিশ্ৰুতি দিয়া দুটা বণ্ড । মহেন্দ্ৰই অভিযোগ কৰা অনুসৰি তেওঁক সংঘটিত হোৱাৰ তাৰিখতো গ্ৰেপ্তাৰ কৰা হোৱা নাছিল আৰু তদন্তকাৰী বিষয়াৰ কেৱল *ইপচে দিক্সিত,* যে অনিলে পলায়ন কৰিছিল সেয়া গ্ৰহণযোগ্য নহয়, বিশেষকৈ যেতিয়া তদন্তকাৰী বিষয়াজনে তেওঁ কেতিয়া আৰু কত আপীলকাৰী সকলক বিচাৰিছিল সেই বিষয়ে সম্পূৰ্ণৰূপে নিমাত হৈ থাকে । পলায়নৰ অভিযোগ সন্দৰ্ভতো তেওঁক ৩১৩ নং ধাৰা ফৌজদাৰী প্ৰক্ৰিয়া সংহিতাৰ অধীনত জেৰা কৰা হোৱা নাছিল। পত্নী আৰু সাক্ষী হিচাপে হাজিৰ হোৱা আন সহ-গাঁৱৰ লোকসকলে সংঘটিত হোৱা স্থানত উপস্থিত হোৱাৰ সময়ত মৃত লোকজন জীয়াই আছিল। মৃত ব্যক্তিজনে কাৰো আগত আপীলকাৰীক নিজৰ আক্ৰমণকাৰী বুলি উল্লেখ কৰা নাই। প্ৰদৰ্শক- ৫ চিপৰাং খন মহেন্দ্ৰৰ ঘৰৰ পৰা উদ্ধাৰ কৰা হয় আৰু ৩ নং সাক্ষীৰ সাক্ষ্য অনুসৰি মহেন্দ্ৰই মৃতকৰ মূৰত আঘাত কৰা সেই একেটা অস্ত্ৰই আছিল যিটো স্থিতিয়ে চিকিৎসা প্ৰমাণৰ পৰাও সমৰ্থন লাভ কৰে। ৩ নং সাক্ষী আজয়ৰ ভগ্নী ৪ নং সাক্ষীৰ জবানবন্দী এই অৰ্থত যে যেতিয়া ৩ নং সাক্ষী অজয় ঘৰলৈ দৌৰি আহিল, তেতিয়া তেওঁ তাইক কলে যে তাইৰ খূৰাকক অনিলে হত্যা কৰিছে আৰু তেওঁৰ ভাতৃসকলে তদাৰকত থিয় দিয়া নাই কাৰণ স্বীকাৰ্য্য যে সাক্ষী নং ৩ নিজেই মতে, যেতিয়া তেওঁ সংঘটিত হোৱা ঠাইৰ পৰা দৌৰিছিল, তেতিয়া মৃতকজন জীয়াই আছিল আৰু আচলতে মৃতকৰ পত্নী আৰু অন্যান্য ওচৰ-চুবুৰীয়াৰ ওচৰ পোৱাৰ সময়তো তেওঁ জীয়াই আছিল তাতে তেওঁক ঘৰলৈ লৈ আহিল। মৃতকক বাৰাণ্ডাত ৰখাৰ সময়তে ঘৰতেহে আঘাতৰ ফলত মৃত্যু হয়। গতিকে ৩ নং সাক্ষী অজয়ে ৪ নং সাক্ষী ভনীয়েকক কোৱাৰ কোনো সুযোগ হব নোৱাৰিলেহেঁতেন, যে তাইৰ খূৰাকক অনিল আৰু তাৰ ভায়েকহঁতে ‘হত্যা’ কৰিছে। ইয়াৰ পৰা এইটোও দেখা যায় যে সাক্ষী নং ৩

আজয়ৰ বিষয়বোৰ অতিৰঞ্জিত কৰাৰ প্ৰৱণতা আছে। চিকিৎসাৰ প্ৰমাণ এই তত্ত্বৰ সৈতে সামঞ্জস্যপূৰ্ণ যে মৃতকক কেৱল এজন ব্যক্তিয়েহে আঘাত কৰিছিল আৰু গোচৰীয়া পক্ষই অভিযোগ কৰা মতে তিনিওজন ভাতৃয়ে নহয়। গতিকে কেৱল অভিযুক্ত মহেন্দ্ৰই মৃতকজনক আঘাত দিয়াৰ সম্ভাৱনা নুই কৰিব নোৱাৰি। হয়তো অনিলৰ ঘৰৰ পৰা প্ৰদৰ্শক-৭ আৰু প্ৰদৰ্শক- ৮ বস্তু দুটা উদ্ধাৰ কৰাৰ বাবেই হয়তো তেওঁকো জড়িত কৰা হৈছিল। আমি নিশ্চিত হব নোৱাৰো। কাজিয়া খনৰ উৎপত্তি সম্পূৰ্ণৰূপে অস্পষ্ট আৰু গোচৰীয়া পক্ষও কাজিয়াখনৰ উৎপত্তিৰ বিষয়ে কোনো ব্যাখ্যা কৰা নাই।

আনকি অভিযুক্তপক্ষৰ ঘটনাটোও নহয় যে অনিলে ঋণ পৰিশোধ কৰিবলৈ অস্বীকাৰ কৰিছিল বা অনিল আৰু মৃতকৰ মাজত কোনো গৰম শব্দ বা উৎপীড়নৰ আদান-প্ৰদান হৈছিল যেতিয়া পিছত তেওঁক ঋণ পৰিশোধৰ দাবী কৰিছিল।

আনকি গোচৰীয়া পক্ষৰ ক্ষেত্ৰতো নহয় যে অনিলে ঋণ পৰিশোধ কৰিবলৈ অস্বীকাৰ কৰিছিল বা অনিল আৰু মৃতকৰ মাজত কোনো ধৰণৰ গৰম কথা বা গালি-গালাজৰ আদান-প্ৰদান হৈছিল যেতিয়া পিছৰজনে তেওঁৰ পৰা ঋণ পৰিশোধ কৰিবলৈ দাবী জনাইছিল। ওপৰত উল্লেখ কৰা দুৰ্বলতাসমূহৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি, স্বতন্ত্ৰ সমৰ্থন বিচাৰি নোযোৱাকৈ আৰু ইতিমধ্যে লক্ষ্য কৰা অনুসৰি, একমাত্ৰ প্ৰত্যক্ষদৰ্শী আজয় অৰ্থাৎ সাক্ষী নং ৩, ৰ সাক্ষ্যৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰাটো নিৰাপদ নহ'ব মহেন্দ্ৰৰ গোচৰৰ দৰে গোচৰীয়া পক্ষই আগবঢ়োৱা সমৰ্থন, যিমানখিনিলৈকে অনিল আপীলকাৰীৰ জড়িত তাক স্বীকাৰ কৰা হয়, তাৰ চৰিত্ৰগতভাৱে ঋণাত্মক। গতিকে আমাৰ মতে সেইটো কোৱাটো নিৰাপদ নহব যে গোচৰীয়া পক্ষই আপীলকাৰী অনিলৰ বিৰুদ্ধে যুক্তিসংগত সন্দেহৰ বাহিৰত নিজৰ গোচৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰিছে।

আপীলকাৰীয়ে আমাৰ মতে সন্দেহৰ সুবিধা পোৱাৰ অধিকাৰী আৰু তেওঁক সেই সুবিধা প্ৰদান কৰি, আমি ধাৰা ৩০২/৩৪ আই পি চিৰ অধীনত অপৰাধৰ বাবে তেওঁৰ দোষী সাব্যস্ত হোৱা আৰু শাস্তি বাতিল কৰিলোঁ আৰু ফলস্বৰূপে অনিল আপীলকাৰীৰ ক্ষেত্ৰত উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ ৰায়দান বাতিল কৰিলো আৰু তেওঁক ইয়াৰ দ্বাৰা দোষমুক্ত কৰিলো। আপীলকাৰী অনিল জামিনত আছে। তেওঁৰ জামিন বণ্ডসমূহ চলি থাকিব।

আপীলৰ অনুমতি দিয়া হল।

অনুবাদক- প্ৰণৱ জ্যোতি বৰা

জ্যেষ্ঠ অনুবাদক